

Päätös Kuljetus Häkkinä Oy:n valituksesta koskien viranomaisen toimintaa ja korvausvaatimuksesta koskien syntyneitä liiketoiminnan tappioita, li

OULYMP 26.01.2023 § 8
251/11.02.00/2022

Asianosainen

Kuljetus Häkkinä Oy

Asianosaisen osoitetiedot ovat kokousasian liitteessä, jota ei julkaista internetissä.

Valmistelijat

Ympäristöjohtaja Jarmo Kelloniemi puh. 0400 433 998 ja
ympäristötarkastaja Kaisa Pikkarainen puh. 050 395 0366

Asia

Oulunkaaren ympäristölautakunta on päätöksellään 29.8.2019 § 55 myöntänyt Kuljetus Häkkinä Oy:lle maa-aineslupan hiekan ottamiseen lin kunnan Pohjois-lin kylässä kiinteistöllä Ketola RN:o 139-403-29-30. Maa-aineslupa on voimassa 30.9.2029 saakka. Kiinteistö ei sijaitse luokitellulla pohjavesialueella. Oulunkaaren ympäristölautakunta toimii lin kunnan ympäristönsuojeluviranomaisena.

Maa-aineslupan OULYMP 29.8.2019 § 55 lupamääräyksen 6. mukaan maa-aineksen ottoalueella luontaisen pohjavesipinnan päälle tulee jättää 0,5-1 metrin suojamaakerros metsänkasvun turvaamiseksi. Ottamisalueella on ollut lammikoituneena vettä useiden tuhansien neliömetrien alueelle kaikkien vuosien 2020-2022 aikana ottamisalueelle tehtyjen tarkastusten aikana. Oulun seudun ympäristötoimi ilmoitti 4.4.2022 sähköpostitse Oulunkaaren ympäristöpalveluille, että Kuljetus Häkkinä Oy:n Pirttikankaan maa-ainestenottamisalueelta oli kuljetettu Oulun kaupungin työmaalle sulfaattipitoista hiekkaa.

Oulunkaaren ympäristöpalveluiden ympäristötarkastaja keskeytti 4.4.2022 suullisesti maa-ainelain (555/1981) 15 §:n nojalla maa-ainesten ottamisen kiinteistöllä 139-403-29-30. Ympäristötarkastaja teki tarkastuksen maa-ainesten ottamisalueelle 14.4.2022. Oulunkaaren ympäristöpalvelut pyysi tarkastuksen perusteella Kuljetus Häkkinä Oy:tä selvittämään happamien tai potentiaalisesti happamien sulfaattimaiden esiintyminen ottamisalueella maaperänäytteenotolla, selvittämään vesinäytteenotolla, onko maa-ainesten ottotoiminta aiheuttanut hapanta ja/tai metallipitoista kuormitusta ottamisalueelle lammikoituneisiin vesiin ja alueen läpi ja ohitse virtaaviin ojavesiin ja kuinka pitkälle mahdollinen aiheutunut kuormitus ulottuu ojavesien valumareitillä sekä selvittämään pohjaveden luontainen pinnan taso ottamisalueella. Oulunkaaren ympäristöpalvelut keskeytti maa-ainelain 15 §:n nojalla maa-ainesten ottamisen kiinteistöllä 139-403-29-30 ympäristöjohtajan viranhaltijapäätöksellä 26.4.2022 § 6. Päätöksen mukaan keskeyttäminen on voimassa välittömästi ja on voimassa toistaiseksi ja ainakin siihen saakka, että ottamistoiminnan luvanmukaisuus ja toiminnan jatkamisedellytykset on selvitetty.

Kuljetus Häkkinä Oy on toimittanut sähköpostitse 16.12.2022 Oulunkaaren ympäristöpalveluille valituksen lin kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toiminnasta ja korvausvaatimuksen syntyneistä liiketoiminnan tappioista. Korvausvaatimuksessa vaaditaan viranomaista korvaamaan yritykselle maa-ainesalueen käyttökieltoon laittamisesta aiheutuneet tappiot ja kustannukset täysimääräisenä. Korvausvaade on 24.4.2022 – 2.12.2022 välisenä aikana 103 400 euroa.

Pudasjärven kaupungin hallintosäännön § 25 Oulunkaaren ympäristölautakunnan tehtävät ja toimivalta mukaan: Lautakunta päättää vahingonkorvauksista kaupunginhallituksen vahvistamissa rajoissa.

Kuljetus Häkkilä Oy:n valitus ja korvausvaatimus on toimitettu Oulunkaaren ympäristölautakunnalle kokousasian oheisaineistona.

Vastaus valituksessa ja korvausvaatimuksessa esitettyihin vaatimuksiin ja väitteisiin

Korvausvaatimuksessa todetaan, että maa-ainesten ottamisen keskeyttämispäätös tuli voimaan välittömästi ilman asianosaisen, Kuljetus Häkkilä Oy:n kuulemista.

Hallintolain (434/2003) 34 §:n 1 momentin mukaan asianosaiselle on ennen asian ratkaisemista varattava tilaisuus lausua mielipiteensä asiasta sekä antaa selityksensä sellaisista vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun. Hallintolain 34 §:n 2 momentin kohdan 4 mukaan asian saa ratkaista asianosaista kuulematta, jos kuuleminen saattaa vaarantaa päätöksen tarkoituksen toteutumisen tai kuulemisesta aiheutuva asian käsittelyn viivästyminen aiheuttaa huomattavaa haittaa ihmisten terveydelle, yleiselle turvallisuudelle taikka ympäristölle. Maa-ainesten ottamisen keskeyttämistä koskevan päätöksen valmistelun yhteydessä Oulunkaaren ympäristöpalvelut on katsonut, että mikäli maa-ainesten ottamisalueella esiintyy happamia sulfaattimaita, voi maa-ainesten ottotoiminnan jatkaminen aiheuttaa huomattavaa haittaa ympäristölle maa-ainesten ottamisalueella ja sen lähialueella ja maa-ainesten hyödyntämiskohteissa ja niiden lähialueilla ja siten asian ratkaiseminen ilman asianosaisen kirjallista kuulemista oli perusteltua (hallintolaki 34 § 2 momentti kohta 4).

Kuljetus Häkkilä Oy:llä on ollut mahdollisuus esittää näkemyksensä asian käsittelyn aikana. Oulunkaaren ympäristöpalveluiden ympäristötarkastaja ilmoitti puhelimitse 4.4.2022 Kuljetus Häkkilä Oy:n toimitusjohtajalle havaitusta maa-ainesten sulfaattipitoisuudesta ja määräsi suullisesti luvanhaltijan keskeyttämään ottamistoiminnan ottamisalueella asian selvittämiseksi. Ympäristötarkastaja oli puhelimitse yhteydessä Kuljetus Häkkilä Oy:n toimitusjohtajaan 8.4.2022 ja 12.4.2022 ja keskusteli hänen kanssaan ottamisalueen selvitystarpeista happamien sulfaattimaiden esiintymiseen ja pohjaveden pinnan korkeuteen liittyen. Oulunkaaren ympäristöpalveluiden ympäristötarkastaja teki Kuljetus Häkkilä Oy:n maa-ainesten ottamisalueelle tarkastuksen 14.4.2022. Tarkastukselle osallistui Kuljetus Häkkilä Oy:n toimitusjohtaja. Tarkastuksella keskusteltiin maa-ainesten ottamisen keskeyttämisestä ympäristöjohtajan viranhaltijapäätöksellä.

Korvausvaatimuksessa todetaan, että Oulun kaupungin työmaalle, jossa sulfaattipitoisia maa-aineksia havaittiin, toimitettiin hiekkaa samanaikaisesti Kuljetus Häkkilä Oy:n maa-ainesten ottoalueen lisäksi myös kahden muun yrityksen maa-ainesten ottoalueelta. Korvausvaatimuksen mukaan sulfaattipitoinen hiekka olisi voinut olla toimitettu myös kahdelta muulta maa-ainesalueelta. Korvausvaatimuksen mukaan Kuljetus Häkkilä Oy kokee tulleen kohdelluksi asiattomasti ja epätasa-arvoisesti muihin työmaalle maa-ainesta toimittaneisiin yrityksiin nähden. Kuljetus Häkkilä Oy katsoo, että vastuuperuste kohdistaa epäily juuri Kuljetus Häkkilä Oy:n maa-ainesalueeseen, jäi ympäristönsuojeluviranomaiselta todistamatta. Korvausvaatimuksen mukaan samalla perusteella kaikki maa-ainesalueet olisi tullut sulkea.

Oulun seudun ympäristötoimen 4.4.2022 Oulunkaaren ympäristöpalveluille sähköpostitse tekemässä ilmoituksessa sulfaattipitoisen hiekan toimittamisesta Oulun kaupungin työmaalle todettiin, että hiekka oli toimitettu työmaalle lissä Keihäskankaantiellä sijaitsevalta Kuljetus Häkkilä Oy:n maa-ainesten ottamisalueelta. Kuljetus Häkkilä Oy:llä on lin kunnan alueella yksi voimassa oleva maa-aineslupa maa-ainesten ottamiseen. Oulun seudun ympäristötoimen ilmoituksesta ei käynyt ilmi, että sulfaattipitoisen hiekan alkuperästä olisi epäilystä. Oulunkaaren ympäristöpalveluiden ympäristötarkastaja oli 4.4.2022 puhelimitse yhteydessä ilmoituksen tehneeseen Oulun seudun ympäristötoimen ympäristötarkastajaan ja myöskään tässä puhelussa ei tullut ilmi, että hiekan alkuperästä olisi epäilystä. GTK:n ylläpitämän karttapalvelun (<http://gtkdata.gtk.fi/Hasu/>) mukaan happamien sulfaattimaiden esiintymistodennäköisyys Kuljetus Häkkilä Oy:n maa-ainesten ottamisalueella on suuri. Kuljetus Häkkilä Oy ei tuonut ilmi epäilystä sulfaattipitoisen hiekan alkuperästä ottamisalueelle 14.4.2022 tehdyllä tarkastuksella, eikä puhelinkeskusteluissa Oulunkaaren ympäristötarkastajan kanssa kevään, kesän ja syksyn 2022 aikana. Ainoan kerran ennen korvausvaatimuksen toimittamista 16.12.2022 Oulunkaaren ympäristöpalveluille epäilyksen sulfaattipitoisen hiekan alkuperästä toi esiin Kuljetus Häkkilä Oy:n edustaja tapaamisessa ympäristötarkastajan kanssa 4.11.2022.

Korvausvaatimuksen mukaan viranomaisen keskeytettyä Kuljetus Häkkilä Oy:n maanoton ei se välittömästi käynnistänyt tutkimuksia maanainestenottoaikan maanaineksen laadun selvittämiseksi. Viranomaisen vaatimuksesta selvitystyön teki asianosaisen palkkaama konsultti, ei viranomaisen osoittama taho.

Ympäristönsuojelulain (527/2014) 6 §:n mukaan toiminnanharjoittajan on oltava selvillä toimintansa ympäristövaikutuksista, ympäristöriskeistä ja niiden hallinnasta sekä haitallisten vaikutusten vähentämismahdollisuuksista (selvilläolo-velvollisuus). Toiminnan ympäristövaikutusten selvittämisvastuu on siten ensisijaisesti toiminnanharjoittajalla itsellään. Kuljetus Häkkilä Oy:n maa-ainesten ottamisalueelle 14.4.2022 tehdyn tarkastuksen, 26.4.2022 päivätyssä ja luvanhaltijalle sähköpostitse ja postitse lähetetyssä tarkastuskertomuksessa oli selvityspyyntö, jonka mukaan luvanhaltijan tulee selvittää happamien tai potentiaalisesti happamien sulfaattimaiden esiintyminen ottamisalueella maaperänäytteenotolla sekä selvittää vesinäytteenotolla, onko maa-ainesten ottotoiminta aiheuttanut hapanta ja/tai metallipitoista kuormitusta ottamisalueelle lammikoituneisiin vesiin ja alueen läpi ja ohitse virtaaviin ojavesiin ja kuinka pitkälle mahdollinen aiheutunut kuormitus ulottuu ojavesien valumareitillä. Luvanhaltijan tulee selvittää pohjaveden luontainen pinnan taso ottamisalueella. Selvitys tulee teettää happamiin sulfaattimaihien perehtyneellä konsultilla. Konsultin laatima tutkimussuunnitelma tulee toimittaa hyväksyttäväksi Oulunkaaren ympäristöpalveluille mahdollisimman pian, mutta kuitenkin 13.5.2022 mennessä. Luvanhaltijan konsultti toimitti pyydetyn tutkimussuunnitelman hyväksyttäväksi Oulunkaaren ympäristöpalveluille sähköpostitse 4.7.2022. Oulunkaaren ympäristöpalveluiden ympäristötarkastaja hyväksyi suunnitelman sähköpostitse 4.7.2022 edellyttäen tiettyjä täydennyksiä suunnitelmaan.

Korvausvaatimuksen mukaan tulokset kiinteistön 139-403-29-30 maa-aineksen laadusta valmistuivat 3.11.2022 ja ne toimitettiin välittömästi sähköpostitse asiaa käsitelleelle viranomaiselle. Korvausvaatimuksen

mukaan tulosten mukaan kiinteistön maa-aineksessa ei ollut happamia sulfaattimaita, joiden vuoksi alueen toiminta keskeytettiin ja maa-ainestenottoalue suljettiin. Korvausvaatimuksen mukaan Kuljetus Häkkinen Oy on pyrkinyt saamaan viranomaiselta tietoa siitä, milloin heidän toimintansa voidaan käynnistää. Korvausvaatimuksen mukaan Kuljetus Häkkinen Oy ei ole saanut yhteyttä asiaa käsittelevään viranhaltijaan sähköpostitse ja henkilökohtaisella käynnillä on vedottu kiireeseen. Korvausvaatimuksen mukaan vaatimuskirjeen laatimisen ajankohtana, 2.12.2022, Kuljetus Häkkinen Oy ei edelleenkään ole saanut mitään tietoa maa-ainosalueensa tilasta, eikä viranomainen ole myöskään peruuttanut toimenpidekieltoa tai muutenkaan antanut asianosaiselle lausuntoa asiasta.

Luvanhaltijan konsultti toimitti raportin kiinteistöllä 139-403-29-30 ja sen lähialueella tehdyistä tutkimuksista Oulunkaaren ympäristöpalveluille sähköpostitse 4.11.2022. Konsultti täydensi tehdyn tutkimuksen tietoja Oulunkaaren ympäristöpalveluiden pyynnöstä sähköpostitse 8.11.2022. Ympäristötarkastajan 4.7.2022 hyväksymän tutkimussuunnitelman mukaan maaperänäytteitä tutkitaan kenttätestaamalla (suolahappotestaus), jonka perusteella laboratorioon lähetettävä näyte valitaan. Kyseistä näytteiden kenttätestausta ei ollut toteutettu. Maaperänäytteiden kokonaisrikkipitoisuus oli kolmen analysoidun näytteen osalta samalla tasolla kuin Oulun kaupungin työmaalle toimitetusta hiekasta raportoidut kokonaisrikkipitoisuudet, joskin kiinteistöltä 139-403-29-30 otettujen näytteiden kokonaisrikkipitoisuudet olivat vähintään 48 % pienemmät kuin suurin Oulun kaupungin työmaalle toimitetusta hiekasta raportoitu kokonaisrikkipitoisuus.

Koska tutkimus kiinteistöllä 139-403-29-30 oli tehty osittain hyväksytystä tutkimussuunnitelmasta poiketen ja koska Oulunkaaren ympäristöpalveluiden toimialueella ei ole ollut aiemmin havaittu tai epäilty happamien sulfaattimaiden esiintymistä maa-ainesten ottamisalueella, Oulunkaaren ympäristöpalvelut pyysivät Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskukselta sähköpostitse 8.11.2022 apua tehdyn tutkimuksen riittävyyden arviointiin ja tutkimuksen tulosten tulkintaan.

Oulunkaaren ympäristöpalveluille ei ole tullut sähköpostitse tai puhelimitse yhteydenottoja Kuljetus Häkkinen Oy:ltä tutkimusraportin toimittamisajankohdan 4.11.2022 ja valituksen ja korvausvaatimuksen toimittamisajankohdan 16.12.2022 välisenä aikana.

Oulunkaaren ympäristöpalvelut sai Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskukselta kommentteja tutkimuksen riittävyydestä ja tulosten tulkinnasta puhelimitse 21.12.2022 ja sähköpostitse 22.12.2022.

ELY-keskuksen mukaan toteuttamatta jätetty, tutkimussuunnitelmassa esitetty maanäytteiden suolahappotesti ei ole tarpeellinen, jos maanäytteet on tutkittu laboratoriossa inkuboimalla niitä 8-16 viikkoa tai vetyperoksidihapetuksella ja toistamalla pH-mittaus inkuboidusta/hapetetusta näytteestä. Maanäytteiden inkubointia tai hapetusta ei oltu tässä tutkimuksessa tehty. ELY-keskuksen mukaan tehdyn tutkimuksen perusteella ei voida määrittää, onko kyseessä hapan tai potentiaalisesti hapan sulfaattimaa.

Tutkimuksessa käytetty vesinäytteiden analyysimenetelmän analyysitarkkuus metallipitoisuuksien osalta ei ollut soveltuva selvittämään, aiheutuuko metalleista mahdollisesti haittaa ympäristölle/vesieliöstölle. Analyysimenetelmäksi olisi tullut valita menetelmä, jolla pystytään

analysoimaan käytettyä menetelmää pienempiä pitoisuuksia. Alueelta poistuvassa vesinäytteessä sähkönjohtavuus oli lievästi koholla, mutta pH ei ollut alhainen, joten sähkönjohtavuudesta ei voi päätellä, että alueella olisi happamia sulfaattimaita. Poistuvan veden pH-taso näytteenottohetkellä ei kuitenkaan poissulje happamien sulfaattimaiden olemassaoloa tai sitä että happamia huuhtoumia voisi syntyä sopivissa olosuhteissa.

Maa-aineksen kokonaisrikkipitoisuuksien avulla voidaan tunnistaa karkeasti maa-aineksen hapontuottopotentiaali ja sen perusteella pohtia tarvitaanko haitallisten vesistövaikutusten ehkäisyyn toimia ja lisäsuunnittelua teräs- ja betonirakenteiden korroosiolta suojaamiseen. Happamia hiekkoja on yleisesti tutkittu vähemmän kuin savia/hienojakoisia maita. Yleisesti happamiksi sulfaattimaiksi luokiteltaville maille rikkipitoisuuden raja on >0,2%, mutta hiekoilla merkittävää happamoitumista on todettu paljon alhaisemmilla rikkipitoisuuksilla, jopa 0,01%. Tämä johtuu heikosta puskurikyvystä, jonka arvioimiseen asiditeetin määrittäminen olisi ollut hyödyllinen. Tutkittujen, kiinteistöltä 139-403-29-30 otettujen maaperänäytteiden rikkipitoisuus oli suurimmillaan 440 mg/kg, eli 0,044%.

Tutkimuksen puutteista huolimatta ELY-keskus totesi, että tutkimuksen perusteella voidaan kuitenkin arvioida riskiä haitallisille vesistövaikutuksille. ELY-keskus arvioi, että riski haitallisille vesistövaikutuksille ei ehkä ole kovin suuri perustuen siihen, että pohjavedenpinta oli tutkimushetkellä selvästi alempana kuin sallittu alin otossyvyys, jolloin mahdolliset happamat hiekat olisivat todennäköisesti jo aiemmin (ainakin pääasiassa) hapettuneet, eikä maa-aineksenotto sinänsä lisääisi sulfidien hapettumista. Mikäli alueella on tehty sellaisia toimia, joilla pohjavedenpinta on muutaman aiemman vuoden aikana laskenut, voi hiekan hapontuottopotentiaali olla edelleen merkittävä.

Ympäristönsuojelulain (527/2014) 21 §:n mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tukee kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimintaa toimialaansa kuuluvissa asioissa. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen antamien kommenttien perusteella on perusteltua, että ELY-keskusta pyydettiin kommentoimaan tehdyn tutkimuksen riittävyttä ja tulosten tulkintaa.

Maa-ainesluvan OULYMP 29.8.2019 § 55 lupamääräyksen 6. mukaan maa-aineksen ottoalueella luontaisen pohjavesipinnan päälle tulee jättää 0,5-1 metrin suojamaakerros metsänkasvun turvaamiseksi. Kiinteistöllä 139-403-29-30 maaperänäytteenottoa varten kaivetut koekuopat 1-3 kaivettiin 3 metrin syvyyteen saakka ja koekuoppa 4 kaivettiin 5 metrin syvyyteen saakka. Tutkimusraportin mukaan koekuoppaan 4 ei virrannut pohjavettä, vaan se pysyi kuivana koko näytteenoton ajan. Raportin mukaan maa-ainesta on luvanhaltijan mittausten mukaan otettu luvan mukaisesti 2 metrin syvyyteen saakka. Raportin mukaan tutkimuksen perusteella maa-aineksen kaivu ei aiheuta nykytilanteessa riskiä pohjavedelle. Oulunkaaren ympäristöpalvelut katsoo, että ottamisalueella tehdyn tutkimuksen perusteella ottamisalueelle lammikoitunut vesi ei ole pohjavettä ja maa-ainesten ottaminen on tapahtunut lupamääräyksen 6. mukaisesti.

Edellä esitettyjen seikkojen perusteella valvontaviranomainen arvioi, että ottamistoiminnan luvanmukaisuus ja toiminnan jatkamisedellytykset on selvitetty riittävästi. Oulunkaaren ympäristöpalvelut päätti maa-ainesten ottamisen keskeyttämisen kiinteistöllä 139-403-29-30 ympäristöjohtajan viranhaltijapäätöksellä 23.12.2022 § 14. Päätöksessä todettiin, että

ottamisalueella voidaan jatkaa maa-ainesten ottotoimintaa Oulunkaaren ympäristölautakunta on päätöksellään 29.8.2019 § 55 myöntämän maa-ainesluvan mukaisesti.

Valmistelijoiden päätösesitys

Oulunkaaren ympäristölautakunta katsoo, että Kuljetus Häkkilä Oy:n valitus lin kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toiminnasta ja korvausvaatimus syntyneistä liiketoiminnan tappioista on edellä todettu huomioon ottaen kaikilta osin perusteeton. Oulunkaaren ympäristölautakunta hylkää valituksen ja korvausvaatimuksen. Vaadittuja korvauksia ei makseta Kuljetus Häkkilä Oy:lle.

Päätöksen perustelut on esitetty kohdassa vastaus valituksessa ja korvausvaatimuksessa esitettyihin vaatimuksiin ja väitteisiin.

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen. Oikaisuvaatimusohjeet ovat päätöksen liitteenä. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen viranhaltijan toiminnasta voi kannella valtioneuvoston oikeuskanslerille tai eduskunnan oikeusasiamiehelle.

Ympäristöjohtajan päätösesitys

Ympäristölautakunta hyväksyy valmistelijoiden päätösesityksen

Oulunkaaren ympäristölautakunnan kästtely:

Puheenjohtaja avasi keskustelun asiasta.

Eero Alaraasakka esitti, että tämä asia vietäisiin takaisin valmisteluun ja pyydetään Kuljetus Häkkilä Oy:ltä tarkempaa erittelyä vahingonkorvauksesta ja muista asioista sekä Oulun kaupungilta tarkempaa selostusta 4.4.2022 Oulunkaaren ympäristöpalveluille tekemän ilmoituksen perusteena olevasta näytteenotosta ja muista asioista.

Alaraasakan esitys ei saanut kannatusta muilta lautakunnan jäseniltä.

Päätös

Ympäristöjohtajan päätösesitys tulee lautakunnan päätökseksi.